

Przejściu z jednego etapu do drugiego musiała towarzyszyć seria rytuałów, które nie zostały zarejestrowane. Jednakże słowa wygłaszane przez rodziców do dzieci, kiedy wchodziły one w „lata dyskrecji” (*años de discreción*)⁶², oraz te kierowane do nich, kiedy wysyłane były do szkół, kiedy już rozumiały znacznie więcej, były bardziej powściągliwe, a nie „jak kury” (*como gallinas*)⁶³, mogą być może stanowić wyznacznik momentu przejścia. Mowy rodziców możemy traktować jako ostatnie pouczenie dla dzieci, które stawały na progu dorosłego życia.

Oczywiście trzeba pamiętać, że włączenie w dorosłe życie osiągało pełnię dopiero w momencie zawarcia małżeństwa, kiedy to młody człowiek nabywał wszystkie obowiązki i całą odpowiedzialność dorosłych, i dostawał własną ziemię w ramach *Calpulli*. Wówczas kończyło się dzieciństwo, a zaczynała się dojrzałość, będąca inną kategorią społeczną.

Jak już wspomnieliśmy, badania nad miejscem dzieciństwa w społeczeństwach pozwala zarysować nowy obraz życia codziennego. Możemy z innej perspektywy spojrzeć na formy organizacji społecznej i ekonomicznej, jak również na panujące wówczas systemy ideologiczne. Jednakże, mimo rozwoju badań nad rolą dzieciństwa w pewnych okresach historycznych, temat ten nadal pozostaje interesującym polem badawczym czekającą na nowe propozycje metodologiczne, które pozwoliłyby nam wejść w świat dzieciństwa i oddały głos tej ignorowanej przez historiografię grupie społecznej.

BIBLIOGRAFIA:

Wszystkie ilustracje – reprodukcje wykonane w projekcie:

Proyecto de Investigación Formativa Cosmovisión, escritura e imagen en Mesoamérica de la ENAH entre 2005–2007. Pod kierownictwem Laury Rodríguez Cano.

Kodeksy wykorzystane w artykule:

Codex Azcatitlan, Facsímil y comentario de Michel Graulich, Leonardo López Luján y Dominique Michelet, Bibliothèque Nationale de France y Société des Americanistes, Paris, Francia, 1995.

Códice Borbónico. El libro del Ciuacoatl. Homenaje para el año del fuego nuevo. Libro explicativo y Facsímil, edición de Anders, Ferdinand, Marten Jansen y Luis Reyes García, Sociedad Estatal Quinto Centenario, Madrid, España, 1992.

⁶² Patrz: SAHAGÚN 2000: t. 2, Libro VI, Cap. XVII, XVIII, i XIX 548–563.

⁶³ SAHAGÚN 2000: t. 2, Libro VI, Cap. XL, 655.